

ÇÖLLEŞME İSTATİSTİKLERİ BİLGİ NOTU

- **1977** de Birleşmiş Milletler Çölleşme Konferansı'nda "**Çölleşme ile Mücadele Eylem Planı**" kabul edilmiştir.
- **1992** yılında, Birleşmiş Milletlerce Hükümetlerarası Müzakere Komitesi oluşturuldu.
- **17 Haziran 1994** tarihinde, Bu komitece hazırlanan **Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi** kabul edilmiştir.
- Sözleşme günü olan "**17 Haziran Dünya Çölleşme ile Mücadele Günü**" olarak kabul edilmiştir.
- 1996 yılında, BM nezdinde "**Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi**" yürürlüğe girmiştir.
- **11 Şubat 1998** tarihli ve **4340** sayılı Kanunun **16 Mayıs 1998** tarihli ve **23344** sayılı Resmi Gazete'de yayımlanması ile Ülkemiz "**Birleşmiş Milletler Çölleşme ile Mücadele Sözleşmesi**"ne resmen taraf olmuştur.
- **1999** yılında, "**Çölleşme ile Mücadele Ulusal Eylem Programı**" ile ilgili çalışmalara başlanmıştır;
- **2003** yılından itibaren hız kazandırılmış olup, **17 Haziran 2004** tarihinde, tüm kamuoyu ve ilgili kurum ve kuruluşların görüşlerine sunulmuştur.
- **09 Mart 2005**, tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan "**Çölleşme ile Mücadele Ulusal Eylem Programı**" bu tarihten itibaren yürürlüğe girmiştir.
- UNCCD – Türkiye Ulusal Odak Noktası, Orman ve Su İşleri Bakanlığı – **Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğüdür.**
- **Çölleşme ile Mücadele Ulusal Koordinasyon Birimi**, OSİB, KB, TGHB, DB, MEB, TÜBİTAK, TİKA, ÇŞB, STK temsilcilerinden oluşur.
- **Bağımsız Uzmanlar Grubu**, diğer kamu kuruluşları, üniversiteler ve STK'lardan seçilen konu uzmanlarından oluşur.
- **Çölleşme:** Kurak, yarı kurak ve yarı nemli alanlarda iklim değişimleri ve insan aktiviteleri sonucunda oluşan arazi bozulumu/bozunumu olarak tanımlanmıştır.

Çölleşme ile Mücadele:

Kurak, yarı-kurak ve az yağışlı alanlarda sürdürülebilir kalkınma için arazinin entegre olarak geliştirilmesinin bir parçası olan,

- I. Arazi bozulmasını önleme ve/veya azaltma,
- II. Kısmen bozulmuş arazinin rehabilitasyonu,
- III. Çölleşmiş arazinin geri kazanılması,

faaliyetlerini içerir.

Çölleşme ile Mücadele Ulusal Eylem Programı'na göre;

- Çölleşme ile Mücadele Ulusal Programı çerçevesinde alınan sonuçların ve kazanılan deneyimlerin, Sözleşme Sekreteryası-sınca istenen periyodik ülke raporlarına intikal ettirilmek üzere, Bakanlığımıza bildirilmesi,
Ve ayrıca
- İlgili kurum ve kuruluşlarca;**
- Program çerçevesinde yürütecekleri çalışmalarda, ulusal düzeyde Sekreteryası hizmetlerini yürüten Bakanlığımız ile koordine ve işbirliği içinde bulunulması,

- Sorumlu oldukları eylemlerin gerçekleştirilmesi amacıyla yıllık iş programlarında ve bütçelerinde gerekli kaynakların tahsis edilmesi,
- Uluslar arası ve ulusal seviyede gerçekleştirilen, seminer, çalıştay, panel ve benzeri etkinliklere katılım sağlanılmasına ve kamu oyunun bilinçlendirilmesi ve bilgilendirilmesi çalışmalarına özen gösterilmesi;
- Bu gibi konularda düzenleyecekleri faaliyetlerle ilgili olarak Bakanlığımızla gerekli koordinasyonun sağlanması, Gerekmektedir....

Çölleşme ile Mücadele

Ulusal Eylem Programı;

- Ülkedeki çölleşmeye yol açan etmenleri saptayarak bu sorunların devlet, yerel örgütler, arazi sahipleri ve halkın katılımıyla nasıl çözümlenebileceğini ortaya koymayı **amaçlamaktadır.**
- Bu bağlamda **“Çölleşme ile Mücadele Ulusal Eylem Programı”** BMÇMS'nin Yönergesine uyum sağlamaktadır.

Türkiye’de çölleşme;

- İklimi,
- Topoğrafyası,
- Jeolojisi,
- Hidrolojisi,
- Bitki Örtüsü,
- İşlemeli Tarıma Uygun Olan ve Olmayan Arazi Varlığı,
- Mera ve Orman Alanlarının Özellikleri,
- Nüfus Etkisi

Değerlendirildiğinde, çölleşme riskiyle karşılaşması beklenen bir olgu olarak ortaya çıkmaktadır.

Türkiye’de Çölleşme nedenleri ve tanımları;

- **Doğal Nedenler**
  - Toprak Aşınımı
  - Yıkanma
  - İklimsel değişim
- **Teknik Nedenler**
  - Ormansızlaşma
  - Otlatma şekli
  - Hidrojeolojik yapı ve hidrolojik döngünün yapay etkilenmesi
  - Anız yakımı
  - Toprak yorgunluğu
  - Plansız sulama
  - Amaç dışı toprak kullanımı (betonlaşma, taşıma, vs.)
  - Toprak kirlenmesi
  - Yanlış toprak işleme, fiziksel bozulum
  - Toprak ve ekosistemlerin yanlış planlanması ve kullanımı
- **Sosyoekonomik, Yönetimsel ve Yasal Nedenler**

- Yasal Mevzuat
  - Göç
  - Eğitimsizlik
- Olarak söylenebilir.

Çölleşme sorunları;

- **Düzeltilmeyen Kalıcı Çölleşme Sorunları**
  - ▶ Toprak betonlaşması
  - ▶ Toprakların, yerüstü ve yer altı kayaçların hammadde olarak aşırı kullanılması
- **Düzeltililebilir Çölleşme Sorunları**
  - ▶ Erozyon
  - ▶ Ormansızlaşma
  - ▶ Mera alanlarında bozulmuş
  - ▶ Toprakların organik madde kaybı
  - ▶ Arazilerin fiziksel bozulmaları
  - ▶ Yanlış arazi kullanımı
  - ▶ Kullanılabilir suyun azalması
  - ▶ Çoraklaşma
  - ▶ Sulanan topraklarda tuzluluk sorunu
  - ▶ Tarım ilaçları
  - ▶ Toprak kirlenmesi
  - ▶ Doğal vejetasyon ve biyoçeşitliliğin bozulumu

Şeklinde düşünülebilir.

Doğal Kaynakların Yönetimi Sorunlarının Giderilmesi İçin Önlemler

1. Toprak Yönetimi ve Erozyon Kontrolü Önlemleri
2. Su Kaynaklarının Kullanımı ile ilgili Önlemler
3. Çayır-Mera Yönetimi ile ilgili Önlemler
4. Orman ve Diğer Kaynakların Yönetimi ile ilgili Önlemler
5. Fauna ile ilgili Önlemler
6. Arazi(Toprak) Kaynaklarının Yönetimi ve Sorunlarının Giderilmesi için Alınabilecek Önlemler
7. Sosyo-Ekonomik Kapsamlı Önlemler

Olarak belirlenmiştir.

ÇÖLLEŞME İLE MÜCADELE

ULUSAL EYLEM PROGRAMI

- Ülkemizde ulusal düzeyde yapılmış ve yapılmakta olan tüm çalışmalar ve projeler, ulusal çalışmalarımızı yönlendirecek olan UEP'in öncelikli **63 Eylem** önerileri kapsamında yürütülmektedir.
- Bu eylemlerin ilgili kurum ve kuruluşlarca hangi yöntemlerle ve ne düzeyde gerçekleştiği etkin bir izleme ve değerlendirme sistemi ile ortaya konulmaya çalışılmaktadır.

Eylemin Grup Adı	Eylem Sayısı	Gerçekleşme
Politik ve yasal düzenlemeler	27	26
Doğal kaynak yönetimi	21	20
Çevre ile ilgili düzenlemeler	3	3
Bölgesel / kırsal kalkınma	4	4
Kurumsal düzenlemeler	2	1
Mali kaynak ve teknoloji kullanımı	4	3
Eğitim ve Bilinçlendirme	2	1
Toplam	63	58

*Gerçekleşen 58 eylem için 312 çalışma gerçekleştirilmiştir.

UEP KAPSAMINDA

POLİTİK VE YASAL DÜZENLEMELER

- Kalkınma planları,
- Kırsal kalkınma politikalarının geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması,
- Sürdürülebilir doğal kaynak yönetimini sağlayacak politikalar geliştirilmesi,
- Sulak alanlar, dağlar, yaylalar ve kıyıların korunması ve kullanılması,
- Tarımda doğa ile dost teknolojilerin kullanımı,
- Arazi kullanımı ve toprak koruma kanununun çıkarılması,
- Sera gazı salınımını azaltıcı amaçlı bir planlamanın oluşturulması,
- STK'ların çalışmalarının kolaylaştırılması,

UEP KAPSAMINDA

DOĞAL KAYNAK YÖNETİMİ

- Ülkesel düzeyde toprak koruma ve arazi iyileştirme eylem planlarının yapılması,

- Erozyon kontrol önlemlerinin ve tekniklerinin, geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması,
- Organik tarımın yaygınlaştırılması ve biyoteknolojinin özendirerek geliştirilmesi,
- Sürdürülebilir orman yönetimi için kriter ve göstergelerin geliştirilmesi ve uygulanması,
- Ekosistemlerin bozulmaların engellenmesi ve bozulmuş ekosistemlerin rehabilitasyonu,
- Korunan alanların ve sayılarının artırılması,
- Arazi yetenek sınıfları,
- Çölleşmenin durumunun ortaya konulması, hassas alanların belirlenmesi ve izlenmesi,

UEP KAPSAMINDA ÇEVRE, BÖLGESEL KALKINMA İLGİLİ DÜZENLEMELER

- Altyapı yatırımları ile verimli tarım arazilerinin tarım dışı amaçlı kullanımının ÇED'e konu edilmesi,
- Bölgesel ve kentsel planlamada doğal kaynakların ve çevrenin korunmasının göz önünde tutulması,
- Orman köylüsünün kalkındırılması,
- Küçük ölçekli sulama projeleri yatırımlarının artırılması ve desteklenmesi,
- Su kalitesi koruma programlarının erozyon kontrolü programları ile birleştirilmesi,

UEP KAPSAMINDA KURUMSAL DÜZENLEME, AR-GE, EĞİTİM

- Havza bazında ortak çalışmalar yapılması,
- Araştırma kuruluşlarının parasal ve teknik olarak desteklenmesi ve geliştirilmesi,
- Biyolojik kaynaklı enerjilerin geliştirilmesi,
- Kamuoyu bilinci ve baskısının yaratılması,
- Kırsal kesime götürülecek eğitim ve yayım hizmetlerinde ilgili kurumlar arasında işbirliğinin sağlanması,

Gerekmektedir.